

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, Fóica una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 . v. a. Pentru tieri esterne 15 . sun. pe unu anu séu 45 doidiaceri, or 3 galbini si 3 doidiaceri mon. sunatória. Se prunera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari

Nr. 45.

Brasiovu, 8. Juniu 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Limbile oficiale.

III. Fiane iertatu a presupune numai pe unu minutu, cumuca tóte respektivele porunci favorátore la parere limbiloru nationale au fostu date cu buna credintia: apoi cumu s'a potutu totusi, cá ele se nu aiba nici unu resulratu indestulatoriu?

Fórte usioru. Se nu ne amagimu Domniloru intru nimicu, ca amagirea de sinesi e o aspida veninósa. Principiulu centralisatiunii absolute nu suferu in sinulu seu séu alaturea cu sine nici unu felu de administratiune poliglota. Pe catu timpu sistem'a gubernementala era centralistica, favorarea altoru limbi afara de cea primita si usitata in centru era o amagire de sine pentru gubernu si pentru popóra. Natur'a oricarui principiu, bunu, reu, statoritu si primitu odata este si chiaru trebuie se fia intru tóte consecintiele sale despotica, cum amu dice nestramutavera. Ai voitu a favora mai multe limbi? Ai trebuitu se pretindi neaparatu, cá organele judecatoresci si administrative de tóta plas'a din centru, adica toti functionarii cei mai de frunte si mai anteiu cá toti ministrii Mai. Sale se cunósca si se scrie pe tóte celelalte noua limbi ale popóraloru austriace. Ai voitu séu voiesci de es., cá in Transilvani'a cele trei limbi ale patriei se aiba aceeași valóre, aceeași auctoritate, apoi ai trebuitu se pretindi, cá functionarii din acésta tíera se cunósca pe tóte acestea trei limbi intocma, pentrucá se fia in stare de a pertracta pe siguru in oricare din acele limbi orice cauza la orice timpu si impregiurari. Se potea óre un'a cá acést'a dupa tóte legile naturei omenesci? Trebuie adica se concedemu, ca cu cea mai simpla resolutiune esita in o limba séu in alt'a, cu celu mai mititelu actu, se póte intempla, cá elu se ajunga pe o cale séu pe alt'a dreptu la ministeriu, séu tocma si in cabinetulu Mai. Sale. Intrebarea este numai, ca in ce forma se ajunga? Cá originalu? Cine se pricepa acolo susu originalulu? In traductiune? De unde se'si aiba traductiunea autenticitatea originalulu? Dela translatori? Adica se fia totu atati translatori cate oficiolate, cate tribunale, cate administratiuni? Eata cerculu vitiosu intru carele ne intorceamu, fara cá se voimu a scapa din acelasu.

Eara in Transilvania, cumu se póte óre astepta, cá tóta acea multime de functionari, incependu dela Gubernatoru, dela presiedintii inalteloru tribunale pana la celu din urma actuariu de pretura tramisi in acestu Principatu, din Austri'a, Boemi'a, Moravi'a, Stiri'a, Galiti'a scl. se invetie limbele roman'a si magiar'a, incatu se póta pertracta si concepe in acelea, candu ei nu era siguri de astadi pe mane despre remanerea loru in functiunile acestei tieri, candu o parte mare din ei era mult mai naintati in etate, decatu se mai aiba placerea de a luá la mana gramatica si dictionariu, candu altora pe lenga tóte celelalte calitati frumóse ale loru le lipsia talentulu care si altmintrea este raru, de a invatia limbi, candu earasi altii era neasemenatu mai ocupati in functiunile loru decatu se le mai remana timpu de a invatia vreo limba, tocma de ar fi si voitu ei acésta, ca adica noi retacemu cu totulu acea impregiurare, ca unii privea cu despretiu nespusu la limbile nóstre!

Si cu tóte acestea trebuie se recunóscemu, ca s'au aflatu intre functionarii straini cativa si de aceia, carii petrecéndu la noi cate 3—4 ani isi incordara creerii si invatiara un'a séu alt'a din cele doua limbi, pe candu eata ca sistem'a gubernementala, seu ce ne pasa, interesulu statului cerú, cá se fia stramutati din Transilvani'a tocma in Tirolu séu in fundulu Galitiei. Ei, acumu ce le mai folosia loru limb'a romana séu magiara pe acolo? Pentru Tirolulu meridionalu li se cerea limb'a italiana, — eara pentru Galiti'a polón'a séu rusésc'a. Eata in ce modu principiulu unei centralisatiunii absolute paralisá si facea chiaru de risu orice mesuri luate in favórea limbiloru nationale.

Frumosu a fostu decretulu esitu in var'a a. 1860 dela ministeriulu c. r. alu dreptatii in favórea celorulalte, si mai frumosu suná cerculariulu D. Latterman, presiedinte alu in. trib. apelativu din Transilvani'a, prin carele functionarii tribunaleloru acestei tieri se constringea cu totuadinsulu, cá nesmintitu se invetie limbile patriei si se lucre in trinsele. Tóte inse prea tardiu. Functionarii straini apucasera a presimti stramutarile resturnátore cate trebuie se urmese dupa loviturile date ministeriului prin celu d'intei senatu imperialu, eara in publicu acelea acte oficiale n'au strabatutu de locu, din cauza ca ele nu fusesera nicidecumu destinate pentru publicitate; inse tocma de aru fi si strabatutu, publicarea loru nu mai era se recastige increderea celoru doue popóra negermane. Incercarile de a germanisa mai virtosu intre romani apucasera a merge asia departe, incatu acestu poporu era p'aci cá din acésta cauza se'si pérda increderea tocma si catra functionarii publici esiti din sinulu natiunii loru, ceea ce ar fi urmatu nesmintitu, déca acea sistema mai tienea anca numai unulu seu multu doi ani.

Contrastulu intre principiulu centralisatiunii si intre principiulu nationalitatiloru nicairi nu s'a manifestatu mai aprigu cá in Buletinulu imp. (Reichsgesetzblatt), care se publica in Vien'a, si in Buletinulu prov. (Landesgesetzblatt), de care esia si pentru Transilvani'a unulu in trei limbi la Sibiu. Ómenii pare ca era fermecati, cá nimica se nu citésca mai fara voia, mai in sila, decatu toma Buletinulu oficialu. Tomuri intregi jacea pela cancelariile comunale si pela particulari aruncate la o parte si nici macaru desfacute, pentru cá se védia cineva incai scar'a séu coprinsulu loru pe scurtu. Unii pretori facea de frica pe notarii comuneloru, cá incai ei se citésca in Buletinu. Cei mai multi isi mantria urechia cu acelu pretestu, ca traductiunea prea ar fi sucita si grea de iníelesu, in catu ei nu aru pricepe cele citite. Din multímea esemplareloru Buletinului imp. remasesera anca pela a. 1852 nevendute atatea, incatu directiunea tipografiei statului a crediutu ca'si va casigá unu mare meritu, déca va arata acea impregiurare deadreptulu la cabinetu, roganduse totuodata, cá se se ia mesuri spre a face se incete traductiunea si tiparierea legiloru in alte limbi; eara déca acea mesura nu s'a luat anca de atunci, meritu a fostu alu translatoriloru dela cele noue limbi, carii au substernutu unu memorialu in acésta materia, cum si alu ministeriului dreptatii, carele a recomandatú fórte bine acelu memorialu. —

(Va urm'a.)

Hatiegu, 10. Juniu. Diu'a din 8. Juniu a. c. pentru noi fù o dî de bucuria. In acést'a dî între un'a si d'oue ore furam norocosi a ne bucura de multu ferbinte dorit'a presentia a Escelentiei Sale D. gubernatoriu Conte de Crenville, care in acestu orasiu fù primitu cu multa caldura din partea tuturor locuitorilor, acestu óspe doritu si placutu in drumulu Huniadórei la capetulu orasiului, unde in onórea Esc. Sale se redicase un'a pórtá triumfála de ramuri verdi, ornata cu flamura nationale romane, si cu cea magiara, s'a acceptatu cu un'a vorbire scurta in limb'a germana de judele supremu alu acestui orasiu: N. Baiasiu, éra in localitatea magistratului de vicariulu si de protopopulu de legea res. de aicea cu d'oue vorbiri scurte in limb'a romana, dupa ce splendidulu óspe a visitatu tribunalulu, magistratulu locale, si oficiulu perceptuale de aicea a plecatu la Farcadinu de diosu la Br. Vasiliu Nopcea, de unde dupa prandiu in acésta dî s'a reintorsu catra Orastie, lasandu cele mai placute impresiuni in animele nóstre. —

— Tempulu pe aicea e ploiosu, in unele locuri grandin'a a casunatu multa dauna in póme si in semaneture, care mai nainte nutrieau cu multa sperantia pe economi.

Starea scóleloru pe acia e deploranda peste totu considerata, si mai alesu in orasiulu Hatiegu, unde mai nainte pretur'a, dupa aceea magistratulu locale aru fi potutu face ceva favoratoriu pentru scóla, déca ar fi vrutu. Scól'a poporala centrala mai inalta pentru Hatiegu proieptata in anii trecutú nu s'a mai infintiatu anca din cauza, pentrucá fostulu pretore Koesner a fostu desmantatu ómenii dela conferirea din camet'a imprumutului statului pentru infintiarea acestei scóle. Durerea, ce nio face starea cea trista a scólei triviale din Hatiegu lipsitá pana in tempulu de fácia de inspectiunea conveniente, durerea ce nio causaza lips'a scóleloru poporale din acestu ténutu, si lips'a unui gimnasiu, alu carui proieptu in dilele trecute aici fù cá si mazerea pe parete, in catuva ni-olína:

a) Bucuri'a, ce ni'o facu unele scóle poporale din acestu ténutu mai alesu scól'a poporala din Paucenesci, care póte rivalisa cu ori ce scóla buna poporala romana, scólele poporale din Gradisce, din Bautiarii de diosu, din Bautiarii de susu, din Totesci, din Riu de mori si din sub Cetate, care dupa putintia au facutu progrese imbucuratórie si in acestu anu; —

b) Speranti'a ce ne nutresce: ca pasii cei energici, carii sau facutu din partea ordinariatului nostru la locurile mai inalte pentru infintiarea scóleloru voru avé rezultate favorítórie pentru acestu ténutu lipsitu de scóle.

In privinti'a apararei dreptului limbei romane aici Hatiegulu e celu de antaiu, care merita lauda, si e demnu de imitatiune in privinti'a amarei limbei romane, dupa Hatiegu urméza comun'a Paucenesci, care cu energia demna de imitat sia eluptatu recunóscerea limbei romane de oficiósa in sinulu seu, dupa acésta comunele: Densusiu, Totesci, Gradisce, Ostrovu, Rechitova, Subcetate, Sierelu, Baru si Valea Delsei, care limb'a romana o au decretatu si declaratú de oficiósa in sinulu loru in sensul manuscrisului imperatescu si alu egalei indreptatiri: celelalte comune din acestu ténutu parte din neglignencia, parte de fric'a unoru notari si judi cercuali neromani n'au intrebuintiatu dreptulu concesu de Maiestate in privint'ia limbei materne, ci au neglesu datori'a loru cea santa de a proclama limb'a roman'a de oficiósa in sinulu loru (perirea ta din tine Istraile!)

Cu acésta ocaziune ne simtimu datori a face multiamita publica Illustritatei Sale D. episcopu alu nostru dela Logosiu Alesandru Dobra, care pentru stipendie scolastice pe sam'a studentiloru miseri din dieces'a nóstra a oferitu in anii trecutú 4500 fl. v. a. si pentru fondulu viduo-orfanale 1000 fl. v. a. V-lui capitulu die Logosiu, care totu pentru studentii miseri a oferitu 500 fl. v. a., Reuniunei rom.-cath. dela Vie'na, care in a. tr. a mai daruitu pe sam'a bisericeloru misere din acestu ténutu 3 renduri de vestuminte bisericesci noue de matasa cu 3 ciborie de argintu cuflate cu aur; Proprietariulu din Slagna Georgiu Vissa, care pe sam'a bisericeii din S. Maria vecina Hatiegului a daruitu 315 fl. v. a., Dlui Moise Sora-Noacu (preotu in Bozinta mare), care a datu in favórea bisericeii nóstre din Hatiegu 50 fl. v. a. sub conditiune, cá pentru camet'a loru se se celebreze S. liturgi'a in totu anulu pentru parinti'i sei in lun'a lui Augustu. — Fia binecuvantati acesti binefacatori, si sacrificiele loru nemurítórie, dee ceriulu cá asemenea facatori de bine zelosi se se imultiésca, se lumineze, cá asia altii vedindu lumin'a cea frumósa binefacatória se marésca cu faptele loru pe tatalu cereseu. G. L.

— Diurnalele magiare scriindu despre manifestulu lui Kossuth séu confederatiunea lui, nu se prea indoiescu, ca actulu acesta ar fi autenticu. „M. Sajtó“ se nevoi la inceputu a'lu declará de falsificatu, eara in Fói'a din 7. 'si revóca demintirea si dechiara, ca acestea principii-ale lui Kossuth sunt contraria cu parerile sale.

„Sürgöny“ inse dice, ca se póte, cá acestu manifestu se fia apocrifu si ca ar veni din cercuri de acelea, care aru vré bucuróse se védia pe Ungari'a representata in senatulu imp.; inse elu nu concedé acésta, ci din contra crede, ca elu e fetulu lui Kossuth, care a doveditu de atatea ori unu caracteru de omu schiambatiosu, care din municipalistu deodata se facu centralistu si apostolu unui guvernú reprezentativu; care in 1848 tractá cu batjocura necrutiatória pe nationalitati, nevrend ale recunóscce neci un'a din pretensiuni; in 1849 deodata recunoscú autonomi'a Croatiei si egal'a indreptatire a nationalitatiloru si cá creatoriulu anului 1848 a condamnatu diet'a din urma, pentru ca nu s'au ténutu de legile din 1848 si 1849, si de aci dela unu omu asia schiambatiosu s'aru poté presupune, ca si au formatu elu teori'a acésta de statu, impartindu statele dupa nationalitati, concependu fat'a morgana a unei confederatiuni dunarene, de si póte, ca numai cu unu mediulocu catra scopulu — catra acelu scopu, care e comunu la tóte emigratiunile (ad. incingerea unei revolutiuni si punerea in picióre a magiarismului). Noi marturisimu, ca nu traimu in nesce impregiurari prea placute, inse ambiitiunea fundatoriului de state noue se insiéla, candu socotesce, ca natiunea magiara aru fi intr'o stare atatu de desperata, incatu ar poté elu presupune despre ea, ca aru fi gata de a se lepeda de misiunea sa istorica si a'si lasá nunumai neaternarea tieriei, care i o asecuréza sanctiunea pragmatica in legatura cu Austri'a, ci si pusetiunea diplomatica a limbei sale a o lasa se se pérdia intr'o dieta de popora poliglóte si apoi gárantia susutarei unui astufeliu de statu dunareanu se se mai puna si suptu gárantia unei séu altei poteri mari — din Occidentu. In fine numesce totu manifestulu o chimera, din care s'ar nasce o lupta ne'nterrupta intr'acestea popóra scl

„Pesti Hirnök“ intr'un articulu tramisu de Szemere, fostulu ministru alu lui Kossuth, scrie camu asia: Eu totudéuna amu disu, ca Kossuth la adeca anca va aduce unu monstru pe lume; fara indoiéla, ca elu are mari talente, inse ambiitiunea si patim'a lui e si mai mare, si ambe acestea doue slabitiuni paraliséza fara indoiéla aptivitatea si destoinicia lui de barbatu de statu. (Nemicu nu e mai periculosu pentru o natiune decatu se se incréda conducerei unui barbatu, care pe lenga talente e plinu de patimi resbunatórie). Szemere descopere, ca la a. 1851 in intielegere cu c. Batyáni si Mészáros vré a forma unu comitetu, care observandu cu atentiune repórtele europene din casu in casu se cumpanésca cu maturitate, cá ce mai are de a se face in interesulu patriei; elu inse (Kossuth) respunse, ca „cere ascultare órba; cine va fi in contra lui, pe acela ilu va nimici“, (astufeliu de ómeni ducu statele si natiunile la perire, déca acestea se prea incredulo.) Szemere numesce proiectulu lui Kossuth celu mai monstruosu si nefericitu proiectu, ce au potutu esi din creerii unui magiaru, pentrucá elu dovedesce, ca Ungari'a e prea slaba si na e apta, cá se esiste de sine. Kossuth face, cá si patent'a din 26. Febr., pentrucá aceleasi negótie le reservéza pentru organulu centralu alu confederatiunei dunarene, care se reservéza pentru senatulu imperialu; si siefulu statului aru amblá migrandu din capitala in capitala, si Ungari'a cu 13 milióne in trei ani aru deveni gubernata, candu de 4 1/2 mil. romani din Bucuresci, candu de 1 mil. si diumetate serbi din Belgradu, candu earasi de 1 mil. Croati din Agramu, si între impregiurari de acestea Ungari'a n'aru mai susta, decatu numai cá unu comitatu; cetatile si satele aru mai susta, dar' patri'a aru fi perduta, si pentru aceea se versamu atata sange? Mai dice Szemere: Austri'a ne dà pe atata si anca mai multu (ad. si limb'a) fara pretiu de sange. Dupa convingerea mea, privindu atatu din punctu de vedere spiritualu, catu si din alu culturai materiale, aliantia cu elementulu germanu, e pentru noi de o suta si o mie de ori mai folosítória, se nu uite magiarii, ca ei n'au rudeni in vecinatate, cá romanii si slavii, ci stau izolati, cá unu pomu in pustia (complementu magiarescu pentru natiunile conlocuitoarie) si dice, ca provedinti'a i a avisatu se se alature la elementulu germanu. Mai incolo se mira, cumu recomanda Kossuth acumu teori'a nationalitatiloru cu atata stricare pentru magiari, cand deputatiunei serbesci in Posionu in 1848 respunsesé: „eu cunoscu in Ungari'a mai multe rase de popóra, dara natiune numai un'a,“ candu elu reieptá proieptulu confederatiunei imbiét si descoperit de catra esilatii romani buc., fiind in Turci'a,

cu tóte ca acestia atunci acceptara de capitala a confederatiunii chiaru Buda-Pest'a, (alte capete cu crerii mai aprinsi) Kossuth din desperare jóca o politica va-banque, care se radima pe ambitiune si pofta de resbunare, dar' nu pre cumpanire bine socotita, caci arunca patri'a de prada nationalitatiloru. Mai scrisa Kossuth cu Ledru - Rollinu si cu Mazzini proclamatiuni republicanice, se aliã si cu oligarculu Cavour si cu autocratulu Napoleonu, anca chiaru si in contra lui Garibaldi, candu se cerea asia: O parte mare din starea cea demna de comiseratiune a patriei nóstre se ascrie lui Kossuth. In fine dice Szemere: déca te sui pe celea trei dealuri si intrebi ce au facutu Kossuth, eu ti voi responde, uitate in giurulu teu! . . . si déca me intrebi, ce planu are Kossuth pentru viitoriu, 'ti voi responde: aici e programulu lui, cetescelu: — Acesta e cuprinsulu criticeii lui Szemere, urméza acumu se easa si a lui C. Zay. Intr'aceea se mai scrie, ca Klapka s'a lepadatu formalu de conducerea comitatulu emigratiunii magiare, fiinduca nui succese neci cu espeditiunea apromisa la Greci'a, neci cu apromisiunile din Itali'a, deci elu se retrage din activitatea politica la Genf, cá privatieru.

AUSTRIA. Vien'a 17/6. Mai. Sa imperatésa in baile dela Kissingen se afla din ce in ce mai bine.

Senatulul imperialu totu procede mereu cu desbaterile bugetului in ale caror rubrice veduram si pe ceea a cons. scolari de 57,300, recomandã inse, cá posturile de cons. se se impreuneze cu referatele scolari pela gubérne, ear' pentru minist. de resboiu se preliminarã o suma de 143,304,277 fl.

Dela Veneti'a citimu seiri neodichnitórie. Lasu, ca pentru demonstratiuni se prinsera si pana acumu mai multi si se inchisera, dar' apoi acumu se aspri porunc'a si nrulu arestatiloru pentru demonstratiuni trece la 200 malcontenti, de cari se credea, ca au planu a incinge o resculare, ajutati de voiuntari. Din Lombardi'a anca emigréza in giurulu Venetiei pe la vile o suma de familii.

CRONICA din AFARA.

ITALIA. Eara a esitu Garibaldi pe scen'a actiunii; in 4, emisa elu o proclamatiune, care se afisiã pe paretii si se impartii in mii de esemplare intre poporu, si care cuprinde urmatórele:

Catra poporulu Milanésu. . . 4. Juniu. Feciorilor de 5 díle, onóre eterna, glori'a revolutiunii din 1848! Milanésii s'au facutu meritati de comun'a patria, de mama Italia. La Palestro, Varese, Como, Trepointi, S.-Martino, pretutindenea au fostu ei in resbóile patriei.

Barbati de baricade, redicate in contr'a lui Radetzky, fiti gata la chiamarea, la strigatulu ce va veni. Ascutitiva fé-rele, cá se deschideti drumulu catra Veneti'a, si deodata se isgoniti popii cei rei din Rom'a; la fulgerulu armeloru vóstre, ve — dicu pe credinti'a si increderea mea — ca buvnitiele, care s'au incuibatu in Vaticanu voru prinde fug'a, pentruca ele se temu de luciulu sórelui. Nu ascultati de cei ce vréu se ve desbine, care planuescu a redicã unu parete de ura intre Italianu si Italianu, aruncatii afara din Itali'a, ca sunt ómeni rei, ca'su proditori. . . Strainii voru ride in pumni, candu ne voru védé batandune intre noi si aflandune in neunire. Noi, fii poporului, avemu lipsa de libertate si concordia pentru Dumnedieu, unu anu de concordia, are pretiu de 100 batalii castigate, numai unu picu de concordia, puçintica unire si amóre intre noi, poporu, armata, rege, voiuntari si noi avemu Rom'a si Veneti'a liberata, Austri'a e numai acolo puternica, unde noi suntemu neuniti. Victoru Emanuelu pórtã titulu a regelui de Itali'a; noi poporulu i l'amu datu. Victoru Emanuelu trebue se ne dée Rom'a si Veneti'a, celea mai stralucite diamante a le corónei sale, altufeliu elu nu póte pe dreptu si in fapta dice: ca e regele Italiei! — In urma provóca pe toti la credintiã in privinti'a Romei si a Venetiei, „care ne astépta, care ne intinde braciele si pe care noi trebue se le liberam.

Alta proclamatiune catra toti Italianii, in care dice, ca vocea cea durerosã a proscrisului, cea resboiósã a soldatului si mugitulu (ruggito generoso) alu intregului poporu, ne a adusu la urechia Veneti'a si Rom'a, noi trebue se finimu lucrulu, mai bine astadi decatu mane, si se ne plecamu dinaintea préputintei presiuni a milióneloru, cari simtiescu, cari vréu, cari nu mai credu la contractatorii de poporu, cari in cas'a s'a nu mai vréu a suferi furi, primiti dar' svadulu meu, incredetive numai in concordia si in armele vóstre, care nu ve au lasatu neci odata in tina. Tóte clasele cetatieniloru 'si dau man'a, avutii cu punga, seracii se deprindu in arme, cá cu cei avuti de'mpreuna se apere caus'a comuna. Fiacare municipiu, se'si aiba soçietatea de pusicatori. Lapedati luesulu

si spesele desierte. O masa si unu bordeiu se ve fia de ajunsu. Acela, care va fi in stare mai curundu a dá óstei si voiuntariloru celu mai mare numeru de pusicatori se va face mai multu meritatu de patria." Acésta vorba nu are lipsa de comentariu. —

Contra proclamatie. Totu pe timpulu acesta esira din Neapole indreptate catra armat'a si Neapolitani afisiate ear' pe paretii bisericeloru, prin care se provóca cu totii la revolutia spre a recastigã autonomi'a neapolitana, si apoi in 2. Juniu, candu se serbã serbatórea nationala italiana, cei mai multi popi nu vrura a lua parte la aceea.

RUSIA Prin decretu imperatescu se denumi Mar. Principe Constantinu de Namesnicu si Marpuisulu Wielopolski de siefu civilu si vicepresiedinte alu cons. de statu in Poloni'a. Constantinu e imputeritu cu autoritatea administrativa si esecutiva, si siefulu civilu si comand'a militara ei voru fi organe subordonate; are si dreptulu de a agratia. — In Rusi'a focurile si demustratiunile se totu mai latiescu, conjuratiunile revolutionari se marescu asia, in catu acumu se ordinara in contrale judecati martiale, chiaru si in Petruburgu.

— Parlamentulu din insulele Ionice decretã a tramite memorialu la parlamentulu Angliei, pentru a i se concede, cá insulele acestea se se unésou cu Greci'a.

Turburari in Serbi'a. Principele oalatoresce pela granitie, in Belgradu se batu serbii cu turcii varsandu sange. In 15. omorira vigitorii turci conjurati unu pruncu serbu; de aici se incinse batalia ce durã tóta nóptea. Porti de ale orasiului se sfarmara, multi cadiura morti si raniti, ad. 13 serbi si 2 turci cadiura victima. Ordinea abia o restaurara consuli si diregatoriele serbe. Militi'a turcésca a parasitu orasiulu tragunduse in fortarétia. Serbii astépta ajutoriu de prin pregiuru. In 17. bombardara turcii orasiulu din fortarétia, dupa depesie telegr. din mai multe diurnale.

MAI NOU.

Din Provincie. In 14. Juniu fú priimita Esc. Sa D. contes'a Ernestina de Creneville nasc. Kinsky, soçia D. Gubernatoriu in muntii apuseni la Detunata de romani si romane cu multa bucuria. Reportulu va urma

— In comitatulu Cetatei de Balta se alese comisiunea séu marcalulu com., inse cu 35 magiari, 18 romani — si nici unu sasu.

— In Valaszutu a nascutu o muiere 3 copii, inse cadiu si ea jertfa.

— Dupace deputatiunea sasésca fú primita in audientia la Imperat. in 16., apoi comitele si sosi adã la Brasiovu spre a primi pe Esc. Sa gubernatoriulu, care se astépta pe 22. aici.

In guberniulu trans. se astépta schimbãri insemnatórie in personalu. Unii vechi póte se voru premeni cu alti noi consilieri, cari se invoiescu cu parerile regimului de statu.

— Adunare mare, imultita si ramurita de totu felulu de reuniuni se va tiené la inceputulu lui Angustu in Mediasiu, deodata cu adunarea reuniunii pentru cunoscinti'a ardealului candu deodata se voru aduna elevii gimnastici, reuniunile de cantareti, de specialitati, agricultura etc. O incordare deosebita dovedescu Dloru, macaru de near' servi de impintenu.

Earasi pentru espusetiune.

Credindu ca onor. publicu nu va luã in nume de reu, déca in dilele acéstea candu o multime de romani si romane se ocupa cu mintea, cu anim'a si cu manile de lucrãrile adunarii asociatiunii si de espusetiune, noi anca simtimu trebuin-ti'a de a ne pune in reportu necurmatu cu cei carii astépta diu'a din 28/16 Juliu a. e. totu ou dorinti'a de carea e petransu si pieptulu nostru.

In dilele din urma ni s'au mai facutu anca cateva intrebatii, la care nu lipsimu a si responde precumu urméza.

1. Prodapte, manufapte si artefapte destinate pentru espusetiune se fia facute séu produse totu numai din anulu acésta 1862?

Respunsu: Nicidecumu, ci ele potu fi de data mai veche, tocma si de 10 ani; singur'a conditiune este, cá se fia prodapte alu maniloru romanesci?

2. Cumu se se trimita vinurile?

Respunsu: Care cumu vrea; este inse mai bine a le tramite in butelii tari de sticla (glaja), spre es. de champãnia séu alte asemenea; eara aceloru proprietari séu economi de vinuri, carii cugeta a'si recomanda vinurile la cumparatori si prin urmare ale castiga renume bunu, leamu sfatui cá se tramita diu acéesai calitate cate doua butelii, pentru cá din un'a se se póta da cercatoriloru cumparatori de gustatu, eara alt'a se remana intréga; prin urmare celu care ar tramite trei

calitati de vinuri, ar avea se le puna in 6 butelii. Asie se face si la alte espusetiuni. Se intielege apoi, ca buteliile trebuie se fia prea bine astupate si sigilate.

Toțu acēt'a se se intielega si despre alte fluide. —

3. Se potu tramite pei de féra selbatice?

Respunsu: Numai se fia puscate séu prinse de romani, apoi se priimesce orice piele, dela cea de ursu pana la cea de dichoru séu de nevastaica.

4. Se priimescu si produse de a le padurii, precumu gogosi (Knoppern), éscă, resina, pacura, dochotu?

Se priimescu fara indoiéla.

4. Dela ingineri, architecti, modelatori — se priimescu planuri desemnate (desseins), ori modele plastice de cladiri, esecutate in dimensiuni mici.

Respunsu: Cu mare placere si bucuria, mai virtosu de biserică si temple (intru intielesulu anticu), de edificii maretie in vremu stilu din cele clasice, de poduri, apeducte si viaducte etc., de locuinte satesci de acelea, care s'ar vedea mai corespunditorie scopului spre a se potea recomanda cu folosul locuitorilor tierani. Se intielege ca desemnari de acestea voru avea trebuinta de a fi insocite si de cate o descriptiune explicatore. /.

6. Déca cantareti séu diletaanti in music'a instrumentala voru fi lasati cá se se produca in art'a lor?

Indatace s'a distu ca orice productu alu artei este priimitu, intrebarea era de prisosu. Macaru de s'ar infatiosia pe timpul adunarii, déca nu mai multi, anca unu quartetu de cantareti si cativa diletaanti bine deprinsi in music'a instrumentala!

7. De ce nationalitate se tienu femeile?

Intrebare pe cata curiósă si delicata, pe atat'a si interesanta. —

Opiniunea nóstra particulara este, ca femeia se tiene de nationalitatea barbatului, cu care i'a placutu a se cununa, a trai si a cresce copii, prin urmare femeile maritate cu romani potu concurge la espusetiune. Explicatiune mai de parte prin scrisóre privata. Destulu ca in acésta privintia scrupolulu nu are locu.

8. Covoru se numesce pe la noi acea tiesetura de lana, care pe airea se dice patura, scórtia, tapetu (Teppich), eara patura este unu felu de pensatura (alocurea de patu, pe airea de masa), eara merindarea (din Ardealu) este ceea ce la orasie se numesce servieta. B.

ESTRASU

din protocolulu sinodului traptualu alu Lapusiului, care s'a tienu in Suciulu de josu in 17. si 18. Juniu 1861 st. n

(Urmare din Nru tr.)

b) pentru clerici casatorindi: sinodulu acest'a inainte de ce s'aru lasá intr'o intrebare asia delicata, se declara din nou a se tiene strinsu de pracs'a cea vechia si ritulu orientalu, precumu si de disciplin'a bisericésca, — si numai intr'atata se simte chiamatu a propune ceva schimbare séu modificare in pracs'a de pana acumu, incatu acea santieni'a taineloru si interesulu moralu diptatu de pe tronulu Dumnediescu o demanda, caruia totu insulu trebuie se si plece capulu; din acestu punctu de vedere se afla o consecuintia mai logica a priimi tainele in sirulu de maic'a biserică propusu, adeca, anteu preoti'a apoi casatori'a; caci, decumva dupa opiniunea cea retacita a unor'a, casatori'a aru derogá preotiei ca sacramentu atunci, ea (casatori'a) nu aru fi demna a se privi de sacramentu; . . . . . inse din cause importante aru fi totusi de doritu, ca clericii ordinati se se póta insurá dupa primirea preotiei pana a nu trece de 40 de ani. — Acelesi cause militéza si demanda, ca preotii veduvi anca se se póta insurá si a dou'a óra, dara numai inainte de a fi trecuti peste 50 de ani.

c) Conferirea parochieloru se se faca pe calea candidatiunei asia, cá ordinariatulu se prepuna trei clerici si parochianii se si aléga unulu dintre aceia.

d) Ce se atinge pentru regularea forurilor popesci, protopopii pe tómeiulu diplomei imp. din 20. Oct. 1860 se si eserceze de facto tóte acele drepturi, care cá Forum primae instantiae le-au esercitatu inainte de 4 ani, pe candu absolutismulu celu intunecatu spre subjugarea libertatei constitutiionale a biserică nóstre cu o volnicia arbitraria in contr'a celoru mai chiare legaturi si 4 puncte ale unirei, inercá a le sterge, — prin urmare concordatulu in intregu intielesulu seu,

incatu acel'a nu aru fi conformu ritulu si disciplinei orientale precumu si celoru 4 puncte ale unirei, se se declareze de ilegalu pentru noi, — si totu insulu, carele fara scirea si invoirea sinodului provinciale (mitropolitanu) tienendu dupa pracs'a biserică, in contra puncteloru unirei s'aru incumetá a-lu observá cá normativu, se se declareze de apostatu si inimicu alu biserică gr.-orient. unite, fia preotu ori mireanu fara exceptiune, ca atare se privesce esitu din sinulu ei;*) — mai incolo: tóte causele matrimoniale se se judece prin forurile de mai inainte si strinsu dupa legile si usanti'a antica in pravila aretata, — drept aceea: in seminarie se se propuna dreptulu canonicu si istori'a biserică orientale, cá a biserică nóstre nationale, alegénduse la tempulu seu o comisiune centrala, carea se reveda si codifice pravil'a, cele emendande se le indrepte dupa spiritulu secululu in care amu ajunsu a custá, intru ea nu negligendu studiulu istoriei si alu dreptulu canonicu de ritulu latinu.

e) Introducerea de uniformitate in servitiile sacre pretinde alegerea unei comisiuni deputande din tustrele diecese sufragane, cari in cointielegere cu cea din sinulu cei mitropolitane — tuspátru in sinodele respektive diecesane alése se elucere planulu, ce are a se revedé — examiná — si modificá in cel mai de aprópe sinodu provincialu (mitropolitanu).

f) Portulu se remana celu introdusu in Archidieceasa si usitatu in mare parte a diecesei Gherlene, adeca, celu orientalu. —

*) Acestu pasagiu cá opiniune ilu concodemu revisiunei concordatului, candu si untii voru pretinde a li se considera gravaminele. — R.

Se face presciintiare de prenumeratiune la

Gazet'a Transilvaniei si Foi'a

pentru *Minte, Anima si Literatura*

pe sem. II. a. c.

Pretiuulu pe I. sem. in leintru Monarchiei e 5 fl. m. a.; afara din Monarchia 1½ galbinu. Se póte prenumera pela tóte c. r. oficie postale, precumu si la cunoscutii nostri DD. corespondenti si sprijinitori.

Scrisorile se fia francate. Post'a din urma precumu si cea din orasiulu mai cunoscut espresu pusa; titlele bine scrise.

Fiinduca se apropia timpululu celu doritu de fiacare romanu adeveratu, timpululu adunarii anuale a Asociatiunei si alu Espusetiunei, ne rogamu fórté, cá DD. prenumeranti se grabésca cu reinnoirea prenumeratiunei, cá se ne scimu pune de timpuriu in ordine. —

Domnii abonanti se binevoiésca a alatura adres'a, cu care se tramite Gazet'a si cei ce anca totu mai amana cu tramitarea restantieloru de prenumeratiune se fia buni a nu ne mai amana cu refuirea. —

Pana candu vomu fi in stare a invinee greutatile, cu care tragemu degetu cu tóta resemnatiunea si ne zolimu cu scurtarea dileloru vietii ale delatura, vomu procede, cá si in sem. primu, dandu de 2 ori Gazet'a si odata Foi'a pe septemana, déca vomu fi deajunsu sprijiniti. — Redactiunea inse va procede in santiani'a cugetului a si implini oblegamintea si pe viitoriu, credintiósă misiunei sale, si spera dela tóte capacitatile intielegintiei romane totu concursulu potintiosu cu productele ingenielloru sale spre a lati dinpreuna lumin'a si a invince pe cale legala tóte pedecetele, ce ni se lungescu in drumulu desvoltarei comune, — spre a indemna, anima, sterni din nepasare pe cei indiferinti, spre a apera adeverulu in tóta golatatea lui, si cu elu pe cei asupriti — spre a indrepta toti pasii spre unulu si același scopu: binele statului, alu patriei si alu natiunei si spre resolvarea mai sigura a problemei acesteia a insufla consoiintia de dreptulu seu politicu coegalu, de necesitatea aperiarei lui cu orice pretiu „ca dreptulu e poterea“ si de acurat'a implinire a detorintieloru unui cetatianu, fara care orice dreptu se perde cu resunetu; dar' cultur'a spirituala care ea singura e in stare si sci apera dreptulu, „e poterea poteriloru“ si spre latirea ei intre poporulu nostru cu orice midiulóce se ne imbinamu cu totii tóte resputerile sufletesci si materiale, ca atunci si in fapta vomu poté dice: — „ca cu noi este Dumnedieu.“ Redactiunea.